

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 24/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä syyskuuta 2013 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 92/2013 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 31/2013 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö, prikaatikenraali Pasi Kostamovaara ja lainsäädäntöneuvos Jaana Heikkinen, sisäasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Janina Groop-Bondstam, oikeusministeriö
- työmarkkinalakimies Miska Lautiainen, valtiovarainministeriö

- hallintoneuvos Anne E. Niemi, korkein hallinto-oikeus
- apulaisjohtaja, everstiluutnantti Jaakko Hamunen, Raja- ja merivartiokoulu
- minister Gun-Mari Lindholm ja Europarätschef Michaela Slotte, Ahvenanmaan maakunnan hallitus / Ålands landskapsregering
- pääluottamusmies Juha Masalin, Rajaturvallisuusunioni ry
- järjestöpäällikkö, everstiluutnantti Kari Haapanen, Upseeriliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö, pelastusosasto
- sisäasiainministeriö, poliisiosasto
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- tietosuojavaltuutettu
- Helsingin hallinto-oikeus
- Hätäkeskuslaitos
- Poliisiammattikorkeakoulu
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Palkansaajajärjestö Pardia ry
- Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- Päälystöliitto ry
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettua lakia, hätäkeskustoiminnasta annettua lakia ja rikoslakia.

Rajavartiolaitoksen virkamiehen siirtämistä toiseen tehtävään koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että virkamies voitaisiin siirtää toiseen, saamallaan koulutuksella rajavartiolaitoksessa vakiintuneesti hoidettavaan tehtävään. Rajavartijan peruskoulutusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi

siten, että peruskurssin opiskelijan opintososiaaliset edut pääsääntöisesti yhdenmukaistettaisiin Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa. Opiskelua ei enää suoritettaisi virkatehtävänä.

Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri jaettaisiin kahdeksi eri rekisteriksi. Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeutta Hätäkeskuslaitokselta ehdotetaan täsmennettäväksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Rajavartijan peruskurssi

Rajavartijan peruskurssi suoritetaan nykyisin Raja- ja merivartiokoulussa virkatehtävänä. Opiskelija nimitetään määräajaksi rajavartijan virkaan ja hänelle maksetaan opiskeluajalta Rajavartiolaitoksen palkkausjärjestelmän mukainen palkkaus.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtionloudellisista syistä rajavartijan peruskurssilla opiskelevien opintososiaaliset edut muutetaan pääsääntöisesti vastaamaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien etuja. Opiskelu on Raja- ja merivartiokoulussa jatkosakin maksutonta, mutta sitä ei enää suoriteta virkatehtävänä. Rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei ole myöskään vastaisuudessa virkamies eikä hänellä siten ole virkamiehelle kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan tulee myös tulevaisuudessa allekirjoittaa palveluslupaus opintojensa alussa, koska opintonsa hyväksytysti suorittanut nimitetään välittömästi opintojen päättymisen jälkeen rajavartijan virkaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esitys sisältää laintasoiset säännökset muun

muassa rajavartijan peruskurssilla opiskelevan asemasta, opintososiaalisista eduista, päihdetestauksesta, opiskeluoikeudesta, opiskeluoikeuden menettämisestä ja muutoksenhausta. Valiokunta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa eräitä muutoksia mainittuun sääntelykokonaisuuteen.

Henkilötietojen käsittely

Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteriin voidaan tallettaa rajavartiolaitoksen lupahallintoon ja lakisääteisiin valvontatehtäviin liittyviä tietoja. Rajatarkastusta koskevien tietojen on aiemmin katsottu olevan hallinnollisia tietoja, vaikka Rajavartiolaitoksen valvontatehtävät ovat pikemminkin luonteeltaan poliisilaissa (495/1995; 872/2011) tarkoitettuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tehtäviä. Valiokunta pitääkin perusteltuna, että Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri jaetaan hallituksen esityksen mukaisesti kahdeksi eri henkilörekisteriksi. Uuteen lupa-asioiden rekisteriin talletetaan ainoastaan sellaisia rajavyyhykelupia ja -ilmoituksia koskevia tietoja, jotka liittyvät selkeästi hallinnolliseen toimintaan. Sen sijaan uuteen valvonta-asioiden rekisteriin talletetaan Rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä saatuja tie-

toja, jotka liittyvät vuoden 2014 alussa voimaan tulevan uuden poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyn yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Näihin valvontatehtäviin kuuluvat myös rajatarkastukset ja muu rajavalvonta.

Hätäkeskustietojärjestelmään talletetaan viranomaisten työturvallisuuden kannalta merkityksellisiä varotietoja, joilla on olennainen merkitys myös Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamisessa. Tällä hetkellä Rajavartiolaitoksella ei ole yleistä oikeutta saada tietoja hätäkeskustietojärjestelmästä teknisen käyttöyhteyden avulla. Tiedot voidaan saada lähtökohtaisesti vain silloin, kun Hätäkeskus on hälyttänyt Rajavartiolaitoksen tehtävään tai erikseen pyytämällä. Valiokunta pitää asianmukaisena hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta siitä, että Rajavartiolaitos saa oikeuden teknisen käyttöyhteyden avulla hankkia automaattisesti viranomaisen työturvallisuuden kannalta merkityksellisiä tietoja hätäkeskustietojärjestelmästä.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että henkilötietojen käsittelyä koskevat säännösehdotukset on valmisteltu asianmukaisesti eikä valiokunnalla ole tältä osin huomautettavaa hallituksen esitykseen.

Virkamiehen siirtäminen

Voimassa olevan Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 14 §:n 1 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen Rajavartiolaitoksen virkaan tai tehtävään, kun se on tarpeen Rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaisesti järjestämistä varten.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan mainitun 14 §:n 1 momentin muuttamista siten, että Rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen vähintään samantasoiseen Rajavartiolaitoksen virkaan taikka toiseen, virkamiehen saamaa koulutusta vastaavaan Rajavartiolaitoksen tehtävään, kun se on tarpeen Rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä

varten taikka muutoin palveluksen asianmukaisesti järjestämistä varten.

Hallituksen esityksen taustalla on korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2013:15. Päätöksestä ilmenee, että Rajavartiolaitoksen komentaja on sen jälkeen, kun vanhemmalta rajavartijalta on kielletty virka-aseen hallussapito, peruuttanut päätöksen, jolla vanhempi rajavartija on määrätty rajatarkastajan tehtävään. Vanhempi rajavartija on tämän jälkeen määrätty palvelun asianmukaista järjestämistä varten määräajaksi rajatarkastajan tehtävää vaativuusluokaltaan ja palkkaukseltaan alempaan huolto-asentajan tehtävään. Hallinto-oikeus on vanhemman rajavartijan valituksesta kumonnut rajavartios-
ton komentajan tekemän siirtopäätöksen. Korkein hallinto-oikeus on pysyttänyt hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen. Asian oikeudelliseen arviointiin ei ole vaikuttanut korkeimman hallinto-oikeuden mukaan se, että järjestelyn tarkoituksena on ollut välttää vanhempaan rajavartijaan kohdistuvien kurinpidollisten toimien käyttöä.

Rajavartiolaitos on perustellut siirtopäätöstään Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 14 §:n 1 momentin sisältämällä siirtymisvelvollisuudella ja sillä, että valtion hallinnossa on valtion virkamieslain (750/1994) ja työnjohto-oikeuden perusteella oikeus muuttaa virkamiehen tehtäviä myös siten, että tehtävien vaativuus alenee. Hallintotuomioistuimet eivät ole kuitenkaan asettuneet samalle kannalle.

Valtion virkamieslainsäädäntö sääntelee virkamiehen velvollisuuksia, oikeuksia ja oikeusturvaa. Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Säännös ei ole oikeuttanut siirtämään rajavartiolaitoksen virkamiestä virkaansa liittyvästä tehtävästä muuhun tehtävään. Toiseen tehtävään siirtäminen edellyttää, kuten korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisustakin ilmenee, nimenomaisia laintasoisia säännöksiä ja sitä, että siirtämiselle on myös hyväksyttävät perusteet.

Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluissa lausuttuun siitä, että Rajavartiolaitoksen virkamiehen siirtäminen toiseen, koulutus-

taan vastaavaan tehtävään on rajavartiolaitoksen tehtävien luonteesta johtuen tarpeen palveluksen asianmukaista järjestämistä varten virkamiehen urakiertoon liittyen ja myös silloin, kun virkamiehestä johtuvasta syystä hänellä ei ole enää edellytyksiä hoitaa nykyistä tehtäväänsä. Virkamies voi esimerkiksi käyttäytymisellään aiheuttaa sen, ettei hän ole enää kelvollinen työskentelemään rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia edellyttävässä tehtävässä. Jos virkamiehen käyttäytyminen ei kuitenkaan ole niin moitittavaa, että se edellyttää virkamiehen irtisanomista, määräaikaista erottamista tai virantoimintuksesta pidättämistä, tulee hänet voida siirtää tehtäviin, joita hän voi hoitaa ilman rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia. Valiokunta tähdentää, että tällaisen siirron tulee olla yleensä luonteeltaan väliaikainen ja siirtäminen takaisin rajavartiolaitoksen tehtäviin tulee tehdä välittömästi, kun rajavartiolaitoksen toimivaltuudet voidaan palauttaa virkamiehelle.

Siirto saattaa myös tarkoittaa siirtämistä tehtävään, jonka Rajavartiolaitoksen palkkausjärjestelmän mukainen vaativuusluokka on pienempi. Erityisesti näitä tilanteita varten virkamiehen palkkaus on suojattu Rajavartiolaitoksen tarkentavassa virkaehtosopimuksessa siten, että palkkaus pysyy samalla tasolla yhden vuoden ajan siirron jälkeen. Jos palkkaus ei ole tuona aikana noussut vähintään siirtoa edeltävälle tasolle, niin se laskee vuoden jälkeen yhden vaativuusluokan.

Muut kannanotot

Hallituksen esitykseen sisältyy lisäksi voimassa olevan lainsäädännön yksityiskohtien muutosehdotuksia koskien Rajavartiolaitoksen virkamiehen eroamisikää ja rajavartiolaitoksen määräaikaista erottamista. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa näiltä osin hallituksen esitykseen sisältyviin säännösehdoituksiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa 3. ja 4. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomina sekä 1. ja 2. lakiehdotuksen hyväksymistä muu-

tettuina tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin ja muutosehdoituksiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta

25 a §. Rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnan yleisjärjestelyt. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että lakiehdotuksen 25 a §:n sanamuodon perusteella Raja- ja merivartiokoulun johtosäännöllä voitaisiin antaa muutakin kuin järjestysluonteisia määräyksiä. Perustuslakivaliokunta katsoo, että lain ta- soista sääntelyä on tarpeen täydentää säännöksillä koulutuksen kestosta ja opiskelijan käyttäytymisvelvoitteesta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 25 a §:ään lisättävän uuden 3 momentin, jonka mukaan rajavartijan peruskurssin kesto on enintään 12 kuukautta. Samalla hallituksen esitykseen sisältyvä 3 momentti siirtyy pykälän 4 momentiksi muuttamattomana.

Lakiehdotuksen 25 a §:n 2 momentin 1 kohdan sanamuoto on syytä säilyttää pykälän uudesta 3 momentista huolimatta muuttamattomana, sillä johtosäännössä on tarpeen voida määrätä Rajavartiolaitoksen virkakurssien kestosta. Raja- ja merivartiokoulussa annettavan upseerin koulutusohjelmaan, jatko-opintoihin tai täydennyskoulutukseen kuuluvan opetuksen kestoon sovelletaan Maanpuolustuskorkeakoulusta annettuja säännöksiä.

Valiokunta ehdottaa lisäksi 25 a §:n 2 momentin 5 kohdasta poistettavaksi opiskelijan asianmukaista käyttäytymistä koskevan sääntelyehdotuksen. Opiskelijan käyttäytymisvelvoitteesta valiokunta ehdottaa jäljempänä säädettäväksi uudessa 25 f §:ssä.

25 f §. Opiskelijan käyttäytymisvelvoite. (Uusi). Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta opiskelijan käyttäytymisvelvoitteesta säädettäväksi uudessa 25 f §:ssä siten, että rajavartijan peruskurssin opiskelijan käyt-

täytymisvelvoitteeseen sovelletaan, mitä 20 §:ssä säädetään ja mitä asevelvollisuuslain (1438/2007) 57 §:n perusteella sotilaskäskynä annettavalla ohjesäännöllä määrätään.

Hallituksen esityksessä ehdotetun 25 a §:n 2 momentin 5 kohdassa mainitulla opiskelijan asianmukaisella käyttäytymisvelvoitteella on tarkoitettu velvollisuutta noudattaa sotilaskäskynä annettuna yleistä palvelusohjesääntöä. Myös varusmiesten ja sotilasvirkaan koulutettavien kadettien on noudatettava sanottua ohjesääntöä. Yleinen palvelusohjesääntö luo yhtenäiset käyttäytymis- ja toimintamallit sotilas-henkilöstölle.

26 §. Rajavartijan peruskurssille valitseminen.

Hallituksen esityksen 26 §:n 1 momentin mukaan rajavartijan peruskurssille voidaan hyväksyä valintakokeen läpäissyt henkilö, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon, lukion oppimäärän tai vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon. Valiokunta ehdottaa valintaperusteen täsmentämistä siten, että peruskurssille voidaan hyväksyä valintakokeen läpäissyt henkilö, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon, lukion oppimäärän tai vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon.

Lakiehdotuksen 26 §:n 1 momentin 4 kohdassa valiokunta ehdottaa ilmaisun täsmentämistä siten, että peruskurssille voidaan hyväksyä valintakokeen läpäissyt henkilö, joka on suorittanut Suomen puolustusvoimissa tai Rajavartiolaitoksessa aseellisen varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen.

26 c §. Opiskelijan opintososiaaliset etuudet.

Lakiehdotuksen 26 c §:n 1 momentissa säädetään, että rajavartijan peruskurssin opiskelijalle annetaan opiskelun ajaksi maksutta majoitus, muonitus, vaatetus, terveydenhuolto ja opinto- ja harjoitusvälineet.

Saadun selvityksen mukaan opiskelijoille on tarkoitus järjestää Rajavartiolaitoksen virkamiehen työterveyshuoltoa vastaava yleislääkäritasoinen terveydenhuolto. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 26 c §:n 1 momentin tarkentamis-

ta siten, että ilmaisu "terveydenhuolto" tarkistetaan muotoon "yleislääkäritasoinen terveydenhuolto".

27 b §. *Opiskeluaika ja opiskelun siirtäminen ja keskeyttäminen.* Raja- ja merivartiokoulu voi 27 b §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla keskeyttää opiskelijan opiskelun kerrallaan enintään yhden vuoden ajaksi, jos opiskelija on esitutkinnaissa epäilty rikoksesta ja opiskelun keskeyttäminen on välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen törkeys ja laatu.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee valiokunnan katsoneen, että tällainen sääntely voi muodostua ongelmalliseksi perustuslain 21 §:n oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa turvatus syyttömyysolettaman kannalta (PeVL 60/2010 vp).

Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen osalta perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan PeVL 31/2013 vp opiskelun keskeyttämisen rikosepäilyn johdosta olevan säännösehdoituksessa sidottu välttämättömyysedellytykseen. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ehdotusta on täsmennettävä rikoksen laatua ja törkeyttä koskevilla luonnehdinnoilla. Opiskelun keskeyttäminen rikosepäilyn johdosta voi olla mahdollista, jos opiskelijan tekemäksi epäillyn rikoksen laatu ja törkeys osoittavat opiskelijan olevan sopimaton Rajavartiolaitoksen virkaan tai osallistumaan Raja- ja merivartiokoulun opetukseen tai koulutukseen. Henkilö voi olla sopimaton osallistumaan opetukseen tai koulutukseen esimerkiksi sen vuoksi, että hänen voidaan arvioida aiheuttavan vaaraa muiden henkilöiden turvallisuudelle koulussa, opiskeluun liittyvässä harjoittelussa tai opiskelijalle määrättävissä muissa tehtävissä.

Lisäksi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan säännöstasolla on ilmentävä, että epäilylle on erittäin todennäköiset syyt.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa 27 b §:n 3 momentin 3 kohdan muuttamista siten, että Raja- ja merivartiokoulu voi omasta aloitteestaan keskeyttää opiskelijan opiskelun kerrallaan enintään yh-

den vuoden määräajaksi, jos opiskelija on esituttu kinnassa epäilty rikoksesta ja epäilty rikoksen törkeys ja laatu osoittavat opiskelijan sopimattomuutta Rajavartiolaitoksen virkaan tai osallistumaan Raja- ja merivartiokoulun opetukseen tai koulutukseen ja epäilylle on lisäksi erittäin todennäköiset syyt.

28 §. Opiskelu-oikeuden menettäminen. Lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla Raja- ja merivartiokoulu voi peruuttaa opiskelijalta oikeuden osallistua koulutukseen ja opetukseen, jos tämä ei täytä sen opintojakson valintaedellytyksiä, jota hän suorittaa. Valiokunta pitää opiskelu-oikeuden menettämistä kokonaan sillä perusteella, että opiskelija ei täytä jonkin opintojakson valintaedellytyksiä, poikkeuksellisen ankarana seuraamuksena. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan kyseisen kohdan tarkoituksena on ollut säätää siitä, että koulutukseen valitsemisen perusteet tulee täyttää myös opiskelun aikana. Rajavartijan peruskurssin opiskelijan kohdalla kyseeseen voi erityisesti tulla kansalaisuuden menettäminen. Muussa raja- ja merivartiokoulutuksessa puolestaan kyseeseen voi tulla valintaperuste erityistehtäviin.

Valiokunta ehdottaa 28 §:n 1 momentin 1 kohdan täsmentämistä siten, että Raja- ja merivartiokoulu voi peruuttaa opiskelijalta oikeuden osallistua koulutukseen ja opetukseen, jos tämä ei täytä koulutuksen valintaedellytyksiä.

Lakiehdotuksen 28 §:n 1 momentin 9 kohta koskee opiskelu-oikeuden menettämistä toistuvasti ja olennaisella tavalla tapahtuvan Raja- ja merivartiokoulun johtosäännön rikkomisen vuoksi. Valiokunta ehdottaa edellä 25 a ja 27 f §:n kohdalla lausutun perusteella lisättäväksi 28 §:n 1 momentin 9 kohtaan viittauksen uuteen 27 f §:ään.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 28 §:n 1 momentin 10 kohtaan lisäyksenä otettavaksi viittauksen uuteen 25 a §:n 3 momenttiin. Kyseisessä 10 kohdassa on kysymys opiskelu-oikeuden menettämisestä sen johdosta, ettei opiskelija ole suorittanut opintojaan enimmäisajassa.

29 §. Muutoksenhaku. Lakiehdotuksen 29 §:ään on tarkoitus koota kaikki opiskeluun liittyvät muutoksenhakusäännökset. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoitus on yhdenmukaistaa opiskelua koskevien päätösten muutoksenhakujärjestelmää oikeusministeriössä vireillä olevan oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmähankkeen mukaisesti.

Asiantuntijakuulemisessa on muutoksenhakua koskevan sääntelyn osalta katsottu, että laissa on erikseen syytä määritellä ainoastaan ne päätökset, joihin saa vaatia ensivaiheessa oikaisua. Muilta osin oikeus valittaa Rajavartiolaitoksen ja sen hallintoyksiköiden päätöksistä määräytyisi edelleen hallintolainkäyttölain (586/1996) yleissäännösten mukaisesti, minkä vuoksi erityistä valitusoikeussäännöstä 29 §:n 2 momentissa ei voida pitää tarpeellisenä. Säännös olisi selvyden ja oikeusturvan riittävyyden vuoksi paikallaan korvata yleisellä viittaussäännöksellä, jonka mukaan tämän lain nojalla tehdystä päätöksestä saa valittaa siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Lisäksi asiantuntijakuulemisessa on todettu, että ehdotetussa 29 §:ssä oleva luettelo on yksityiskohtainen ja suhteellisen kattava. Kun kuitenkin otetaan huomioon hallintolainkäyttölain 4 §:ssä säädetty yleinen valitusoikeus ja saman lain 13 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan valituskiellosta on säädettävä lailla, on Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) 33 §:n mukainen muutoksenhakua koskeva säännös ehdotettua 29 §:ää kattavampi ja selkeämpi vaihtoehto myös tässä yhteydessä.

Hallintovaliokunta ehdottaa edellä mainittujen lausuntojen perusteella ensinnäkin, että hallituksen esityksen 29 §:n 4 momentti siirretään muuttamattomana pykälän 2 momentiksi. Samalla pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus Raja- ja merivartiokouluun.

Pykälän 3 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi informatiiviseksi viittaukseksi hallintolainkäyttölakiin (hallituksen esityksen 29 §:n 2 momentti). Momenttiin on tarpeen lisätä myös viittaus muutoksenhakua koskeviin poikkeussäännöksiin ilmaisulla "jollei muualla laissa toisin säädetä". Muotoilulla tarkoitetaan

rajavartiolaitoksen hallintolain 14 §:n ja 20 a §:n mukaisia virkamiestä koskevia muutoksenhakusäännöksiä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säilytettäväksi valituslupajärjestelmä hallinto-oikeuden päätöksiin valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Edellä mainitun perusteella hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 29 §:n hyväksymistä näin kuuluvana:

"Pääsykokeen perusteella tapahtuvaa koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestaukseen määräämistä, rajavartijan peruskurssin opiskelijan opintososiaalisia etuja ja opiskelun siirtämistä koskevaan (*poist.*) päätökseen saa vaatia oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

(2 mom. kuten HE:n 4 mom.)

Muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Opiskelu-oikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. (3 mom. HE:n 2 mom.)

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (4 mom. HE:n 3 mom.)"

2. Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Johtolause. Valiokunnassa on samanaikaisesti käsiteltävänä hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 66/2012 vp).

Hallituksen esitysten yhteensovittamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa hallituksen esityk-

sen HE 92/2013 vp 2. lakiehdotuksen (laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta) johtolauseesta poistettavaksi maininnan 7 §:n 3 momentin 1 kohdan kumoamisesta.

Hallituksen esitykseen HE 66/2012 vp sisältyvässä 2. lakiehdotuksessa ehdotetaan 7 §:n 3 momentin muuttamista kokonaisuudessaan.

Koska tarkoitus on poistaa laista omaisuustietoja koskeva kohta, se tapahtuu luontevimmin mainitun hallituksen esityksen HE 66/2012 vp käsittelyn yhteydessä.

10 §. Poliisin henkilörekisterien käyttäminen rajavartiolaitoksen tehtävissä. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 10 §:n 1 momenttiin teknisluonteista tarkennusta viittaamalla momentissa "poliisitoimen henkilötietolain 14 §:n 4 kohdan" sijasta "poliisitoimen henkilötietolain 14 §:n 1 momentin 4 kohtaan".

Muut lakiehdotukset

Valiokunta puoltaa 3. ja 4. lakiehdotuksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa muuttamattomina.

Säättämisjärjestys

Hallintovaliokunta on ottanut asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan 1. lakiehdotuksen 27 b §:n 3 momentin 3 kohdasta tekemän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen. Näin ollen lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 2 §, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 14 ja 15 §, 20 a §:n 2 momentti, 23 § ja 25 §, 26—29 §, 31 §:n 1 momentti, 35 a §:n 2 ja 5 momentti sekä 36 §:n otsikko, 2 momentin 3 kohta sekä 3 ja 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 2 momentti ja 20 a §:n 2 momentti laissa 221/2007, 31 §:n 1 momentti laissa 555/2007 ja 35 a §:n 2 ja 5 momentti laissa 477/2010, sekä

lisätään lakiin uusi 25 a—25 f, 26 a—26 c, 27 a, 27 b ja 28 a—28 c § seuraavasti:

2, 3, 5, 7, 9, 14, 15, 20 a, 23 ja 25 §
(Kuten HE)

25 a §

Rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnan yleisjärjestelyt

(1 mom. kuten HE)

Raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä voidaan määrätä:

(1—4 kohta kuten HE)

5) (*poist.*) sotilaallisen järjestyksen edellyttämästä sisäjärjestyksestä;

(6—8 kohta kuten HE)

Rajavartijan peruskurssin kesto on enintään 12 kuukautta. (Uusi 3 mom.)

(4 mom. kuten HE:n 3 mom.)

25 b—25 e §

(Kuten HE)

25 f § (Uusi)

Opiskelijan käyttäytymisvelvoite

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan käyttäytymisvelvoitteeseen sovelletaan, mitä

20 §:ssä säädetään ja asevelvollisuuslain 57 §:n perusteella sotilaskäskynä annettavalla ohjesäännöllä määrätään.

26 §

Rajavartijan peruskurssille valitseminen

Raja- ja merivartiokoulu valitsee opiskelijat rajavartijan peruskurssille. Peruskurssille voidaan hyväksyä valintakokeen läpäissyt henkilö, joka on:

(1 kohta kuten HE)

2) suorittanut ylioppilastutkinnon *järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon*, lukion oppimäärän tai vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon;

(3 kohta kuten HE)

4) suorittanut *Suomen puolustusvoimissa tai rajavartiolaitoksessa* aseellisen varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen; ja

(5 kohta kuten HE)

(2—5 mom. kuten HE)

26 a ja 26 b§

(Kuten HE)

26 c §

Opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalle annetaan opiskelun ajaksi maksutta majoitus, muonitus, vaatetus, yleislääkäritasoinen terveydenhuolto ja opinto- ja harjoitusvälineet.

(2—4 mom. kuten HE)

27 ja 27 a §

(Kuten HE)

27 b §

Opiskeluaika ja opiskelun siirtäminen ja keskeyttäminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Raja- ja merivartiokoulu voi omasta aloitteestaan keskeyttää opiskelijan opiskelun kerrallaan enintään yhden vuoden määrääjäksi, jos:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) opiskelija on esitutkinnassa epäiltynä rikoksesta ja (*poist.*) epäillyn rikoksen törkeys ja laatu osoittavat opiskelijan sopimattomuutta rajavartiolaitoksen virkaan tai osallistumaan Raja- ja merivartiokoulun opetukseen tai koulutukseen ja epäilylle on erittäin todennäköiset syyt; tai

(4 kohta kuten HE)

(4 mom. kuten HE)

28 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Raja- ja merivartiokoulu voi peruuttaa opiskelijalta oikeuden osallistua koulutukseen ja opetukseen, jos tämä:

1) ei täytä koulutuksen valintaedellytyksiä (*poist.*);

(2—8 kohta kuten HE)

9) rikkoo toistuvasti tai olennaisella tavalla Raja- ja merivartiokoulun johtosääntöä tai 25 f §:ssä tarkoitettua ohjesääntöä eikä kirjal-

lista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena; tai

10) ei ole suorittanut opintojaan 25 a §:n 3 momentissa tai opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa eikä Raja- ja merivartiokoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

(2 mom. kuten HE)

28 a—28 c §

(Kuten HE)

29 §

Muutoksenhaku

Pääsykokeen perusteella tapahtuvaa koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestaukseen määräämistä, rajavartijan peruskurssin opiskelijan opintososiaalisia etuja ja opiskelun siirtämistä koskevaan (*poist.*) päätökseen saa vaatia oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

(2 mom. kuten HE:n 4 mom.)

Muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. (3 mom. HE:n 2 mom.)

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (4 mom. HE:n 3 mom.)

31, 35 a ja 36 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) (poist.) 9 §:n 3 momentin 1 kohta ja 12 §:n 3 momentin 5 kohta,
muutetaan 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8 §, 9 §:n otsikko, 1 momentti sekä 3 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 10 §, 11 §:n 3 momentti, 22 §:n 1 momentin 21 kohta, 31 ja 32 §, sellaisina kuin niistä ovat, 8 ja 10 § osaksi laissa 876/2011, 9 §:n 1 momentti ja 3 momentin johdantokappale laissa 876/2011 sekä 31 ja 32 § osaksi laissa 479/2010, sekä
lisätään 14 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 14 a § ja 22 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 980/2007, 1427/2009, 405/2010 ja 479/2010, uusi 22 kohta seuraavasti:

3, 5, 8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

vien suorittamiseksi hankittuja tarpeellisia tieto-
ja säädetään poliisitoimen henkilötietolain
14 §:n 1 momentin 4 kohdassa.
(2 mom. kuten HE)

Poliisin henkilörekisterien käyttäminen rajavartiolaitoksen tehtävissä

11, 14, 14 a, 22, 31 ja 32 §
(Kuten HE)

Rajavartiolaitoksen oikeudesta tallettaa poliisin henkilörekistereihin rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtä-

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
jäs. Rakel Hiltunen /sd
Risto Kalliorinne /vas
Mika Kari /sd
Timo V. Korhonen /kesk
Antti Lindtman /sd

Markus Lohi /kesk
Outi Mäkelä /kok
Tapani Mäkinen /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Ari Jalonen /ps
Pauliina Viitamies /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.